

LEGAL UPDATE

Redelijkheid en billijkheid in het erfrecht

Datum: 14 mei 2020

Met de [beslissing](#) van het gerechtshof Den Haag van 12 mei 2020 is er voorlopig een einde gekomen aan de uitzonderlijke zaak over de nalatenschap van het pas gehuwde echtpaar dat tijdens hun huwelijksreis overleed.

Casus

Een echtpaar ging kort na hun bruiloft op huwelijksreis naar de Dominicaanse Republiek en kwam daar op dezelfde dag te overlijden als gevolg van een voedselvergiftiging. Deskundigen hebben achteraf kunnen vaststellen dat de vrouw eerst is overleden en enkele uren later de man. De echtgenoten hadden geen huwelijksvoorwaarden en geen testament.

Aangezien de vrouw als eerste overleed, komt al haar vermogen uit hoofde van de wettelijke verdeling toe aan haar echtgenoot. Doordat de man vervolgens ook overleed, komt zijn vermogen – inclusief dat van zijn overleden echtgenote – toe aan zijn erfgenamen.

Rechtbank

De nabestaanden van de vrouw vonden deze uitkomst in strijd met de redelijkheid en billijkheid (art. 6:2 BW) en hebben de rechtbank gevraagd voor recht te verklaren dat zij en niet de nabestaanden van de man, gerechtigd zijn tot de nalatenschap van de vrouw. De rechtbank heeft dit standpunt gevolgd en geoordeeld dat de nalatenschappen afgewikkeld dienen te worden alsof de echtgenoten gelijktijdig zijn overleden.

Hof

De erfgenamen van de man zijn tegen de beslissing van de rechtbank in hoger beroep gegaan. Het hof heeft de beschikking van de rechtbank vernietigd en bepaald dat de man de enige erfgenaam was van zijn overleden echtgenote, zodat de erfgenamen van de man ook gerechtigd waren tot de nalatenschap van de vrouw. Dat de erfgenamen van de man zowel de goederen uit de nalatenschap van de man als van de vrouw kregen, is een uitkomst die voor velen niet juist voelt. Hoe is het hof tot haar oordeel gekomen?

Redelijkheid en billijkheid

Allereerst is van belang dat de redelijkheid en billijkheid van art. 6:2 BW niet alleen op verbintenissen van toepassing is, maar ook op het erfrecht. Dit betekent dat een rechtsregel buiten beschouwing kan worden gelaten als de uitkomst in de gegeven omstandigheden naar maatstaven van redelijkheid en billijkheid onaanvaardbaar zou zijn. Tot zover volgt het hof de rechtbank.

Is de uitkomst waarbij de nabestaanden van de man volgens de wet alles erven echter zo onaanvaardbaar? Het hof refereert aan de wetsgeschiedenis waarin een soortgelijke situatie wordt beschreven en waaruit volgt de wetgever geen reden ziet om een wettelijk vermoeden van gelijktijdig overlijden op te nemen, met name omdat het dan afbreuk doet aan de werkelijkheid.

Vervolgens kijkt het hof naar het systeem van het erfrecht. Onderscheid dient te worden gemaakt tussen testamentair erfrecht (de bepalingen in het testament) en versterferfrecht (de wettelijke regeling). De echtelieden hadden geen testament, zodat de wettelijke regeling van toepassing is, ook als erflater dat niet heeft gewild. De mogelijkheid om een testament, waarin in een dergelijke situatie van kort na elkaar

overlijden kan worden voorzien, op te laten stellen, bestaat. Dit hebben de echtgenoten – al dan niet bewust – nagelaten.

Tot slot speelt voor het hof nog een rol dat het aanwezige vermogen door de echtgenoten samen is opgebouwd en dat de wijze van vererving er niet toe leidt dat vermogen afkomstig van de familie van de vrouw aan de familie van de man toekomt.

Kort en goed, de vrouw is eerst overleden zodat haar hele nalatenschap toekomt aan haar echtgenoot op grond van de wettelijke regeling. Vervolgens erven zijn erfgenamen het gehele vermogen, inclusief het deel van dat vermogen dat hij enkele uren voor zijn overlijden door het overlijden van zijn vrouw heeft verkregen. Hoe verdrietig dat ook voor de nabestaanden van de vrouw zal zijn, het is een uitkomst die tegemoetkomt aan de rechtszekerheid.

Rampenclausule

Kun je dit voorkomen? Ja, door een testament op te stellen met een zogenaamde rampenclausule of 30 dagenclausule. Daarin wordt bepaald dat als echtgenoten/partners binnen 30 dagen na elkaar komen te overlijden, de erfenis van de eerst overledene niet aan de als laatst overleden echtgenoot/partner toekomt. Dit voorkomt dat bij overlijden kort na elkaar, de nalatenschap doorstroomt naar de familie van de echtgenoot.

Dit is een Legal Update van Froukje Dunki Jacobs en Laurien Berghuis-Knijff.

Voor meer informatie:

Froukje Dunki Jacobs

+31 30 25 95 522

froukjedunkijacobs@vbk.nl

Laurien Berghuis-Knijff

+31 30 25 95 624

laurienberghuis@vbk.nl